

החודש הזה לכם ראש חודשים וגו'

ביאור בדרך אפשר

44 וְזֶה גַם מֵה שְׁנַת־בְּאֵר לְעֵיל (סעיף א) בְּעֵנֵן רֵאשׁוֹן הוּא
 45 לָכֶם לְחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה, שְׁנִיטָן פּוֹעֵל גַּם בְּעֵנִינִים ד' שָׁנָה",
 46 היינו הנהגת העולם על-פי סדרי הטבע ויש לו השפעה גם על כל ימות השנה
 47 אף שְׁמֻצְד־עֲצָמָם שְׂיָכִים הֵם לְתַשְׂרִי, שבו הוא ראש השנה
 48 לעניין ההנהגה על-פי הטבע פִּי
 49 בעצם, לאמיתו של דבר גַּם
 50 הַעֲנִינִים דְּתַשְׂרִי מִתְחִילִים
 51 מִנִּסָּן, לְהִיּוֹת הָרֵאשׁוֹן בְּחִינַת
 52 "ראש" שָׁבוּ כְּלוּלִים כָּל
 53 הַעֲנִינִים, וְעַד שְׁגַם מַעֲלַת
 54 הַשְּׂבִיעִי שְׁבַת־שְׂרִי כְּלוּלָה
 55 בְּנִסָּן, פִּנ"ל.

56 (ה) וּבִזְהָ יוֹכֵן גַּם מֵה שְׁפָתוֹב
 57 בְּמִקְרָא בְּמִסְכַּת רֵאש־
 58 הַשָּׁנָה¹⁸ (וראה להלן שהעובדה כי
 59 עניין זה נידון במסכת ראש השנה היא
 60 בעלת משמעות), לגבי מחלוקת רבי
 61 אליעזר ורבי יהושע מתי נברא העולם
 62 רְבִי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר מִנִּין
 63 שְׁבִיטָן נִבְרָא הַעוֹלָם,
 64 שְׁנַאֲמַר²⁹ בתורה בסיפור הבריאה
 65 בששת ימי בראשית וְתוֹצֵא הָאֲרֶץ
 66 דְּשֵׂא עֶשֶׂב מְזִרִיעַ זֶרַע וְעֵץ
 67 עוֹשֶׂה פְרִי, אֵיזְהוּ חוֹדֶשׁ מִבֵּין
 68 חֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה שֶׁהָאֲרֶץ מְלֵאָה
 69 דְּשֵׂאִים וְאֵילָן מוֹצִיא פְרוֹת,
 70 הָיִי אֹמֵר זֶה נִסָּן, חודש האביב
 71 שיש בו פריחה וצמיחה של הרשאים
 72 והאילנות וְאוֹתוֹ הַפְּרָק אותה
 73 תקופה בשנה היא גם זְמַן בְּהֵמָה
 74 וְחֵיהּ וְעוֹף שְׁמֻדְוּוֹגִין זֶה
 75 אֲצֵל זֶה, שְׁנַאֲמַר כִּפִּי שְׁמוֹבֵן
 76 מֵהַפְּסוֹק לְבָשׁוּ כְרִים הַצֵּאֵן וְגו'
 77 — כִּפִּי שְׁמֻפְרֵשׁ רִש"י לְעֵיל
 78 מִיְנִיָּה³⁰, לפני כן (בסוגיא קודמת
 79 במסכת ראש השנה) מְקַרָּא הוּא
 80 בְּסִפְרֵ תְהֵלִים³¹, לְבָשׁוּ כְרִים
 81 הַצֵּאֵן וְעַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָּר

1 (אברהם, יצחק, יעקב, לוי, קהת, עמרם, משה). דְּאֲבָרְהָם הוּא
 2 הָרֵאשׁוֹן, וּמֵשֶׁה רְבִינּוּ עֲלִיר־הַשְּׁלוֹם הוּא הַשְּׂבִיעִי, הָיִי
 3 שְׁמַעֲלָתוֹ הִיא לְהִיּוֹתוֹ שְׂבִיעִי לְרֵאשׁוֹן כִּךְ שְׁגַם מַעֲלָתוֹ וְחִבִּיבוֹתוֹ
 4 כְּשִׁבְעִי הִיא בַעֲצָם בִּטּוּי לְמַעֲלָתוֹ שֶׁל הָרֵאשׁוֹן, אֲבָרְהָם אֲבִינוּ.

5 וְעַל־דִּרְדָּזָה מוֹכֵן בְּנוֹגֵעַ
 6 לְחוֹדֶשׁ תַּשְׂרִי, חוֹדֶשׁ
 7 הַשְּׂבִיעִי, שֶׁהוּא שְׂבִיעִי
 8 לְנִסָּן, הַחֹדֶשׁ הָרֵאשׁוֹן וְהִנְנוּ,
 9 שְׁגַם בְּמַעֲלַת חוֹדֶשׁ תַּשְׂרִי,
 10 בתור החודש השביעי מְדַגֵּשׁ
 11 שְׁחוֹדֶשׁ נִסָּן הוּא הַעֵיקָר,
 12 וְלָכֵן תְּהִיָּה הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה
 13 בְּחוֹדֶשׁ נִסָּן וְיֻקָּא הַחֹדֶשׁ
 14 הָרֵאשׁוֹן וְהַעֵיקָר.

15 (ד) וְעַל־פִּי־זָה מוֹכֵן שְׁמָה
 16 שְׁפָתוֹב הַצֵּמַח צְדָק' בְּסִיּוֹם
 17 הַמַּאֲמָר אֹדוֹת מַעֲלַת חוֹדֶשׁ
 18 תַּשְׂרִי, אֵינוֹ בְּסִתְרִיהּ לְתוֹכֵן כְּלוּלָת
 19 כְּלוּלָת הַמַּאֲמָר אֹדוֹת מַעֲלַת
 20 חוֹדֶשׁ נִסָּן, וּמִיּוֹשֶׁבֶת הַשְּׂאֵלָה עַל
 21 כִּךְ שֶׁנִּשְׂאֵלָה בְּתַחֲלִיל הַמַּאֲמָר כִּי
 22 מַעֲלַת חוֹדֶשׁ תַּשְׂרִי עֲצֻמוֹ הִיא
 23 מִפְּנֵי הִיּוֹתוֹ חוֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי,
 24 וְכָל הַשְּׂבִיעִינֵן תְּבִיבִין, וְכִיּוֹן
 25 שֶׁכֵּן אֵין סִתְרִיהּ בֵּין הַדְּגִשְׁתּוֹ מַעֲלָתוֹ שֶׁל
 26 חוֹדֶשׁ תַּשְׂרִי וּבֵין הַתּוֹכֵן הַכְּלָלִי שֶׁל
 27 הַמַּאֲמָר שֶׁהוּא הַדְּגִשְׁתּוֹ הַמַּעֲלָה שֶׁל
 28 חוֹדֶשׁ נִסָּן וְהָרִי בְּעֵנֵן זֶה גּוֹפֵא
 29 בְּעֵינֵן זֶה עֲצֻמוֹ שְׁחוֹדֶשׁ תַּשְׂרִי הוּא
 30 הַחֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי מוֹדְגֵשׁ שְׁחוֹדֶשׁ
 31 נִסָּן הוּא הַעֵיקָר, כִּי מַעֲלַת
 32 הַשְּׂבִיעִי הִיא לְהִיּוֹתוֹ שְׂבִיעִי
 33 לְרֵאשׁוֹן, פִּנ"ל לגבי היות משה
 34 רְבִינוֹ הַשְּׂבִיעִי שׁוּ אֵכֵן מַעֲלָה וְחִבִּיבוֹת
 35 מִיּוֹחֲדָת, אֲבָל בּוּה עֲצֻמוֹ יֵשׁ דְּגֵשׁ עַל
 36 מַעֲלַת הָרֵאשׁוֹן. וְהִנְנוּ, אֲשֶׁר לִפִּי
 37 הַמִּשְׁמַעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל הַרְבִּיּוֹם
 38 הַכוּוֹנָה הִיא שְׁנִיטָן הוּא הָרֵאשׁוֹן
 39 וְהָרֵאשׁ, וְכּוֹל (בְּהַעֲלָם)
 40 גַּם מַעֲלַת הַשְּׂבִיעִי (כַּאֲמֹר
 41 בְּתַחֲלִיל הַמַּאֲמָר שֶׁהֲרִב דּוּמָה לְרֵאשׁ
 42 הָאֲדָם שְׁכוּלָל בְּתוֹכּוֹ אֵת הַחַיּוֹת שֶׁל כָּל
 43 הַגּוֹף).

1 שְׂבִיעִי לְאֲבָרְהָם. דְּאֲבָרְהָם הוּא הָרֵאשׁוֹן, וּמֵשֶׁה
 2 רְבִינּוּ עֲלִיר־הַשְּׁלוֹם הוּא הַשְּׂבִיעִי, הָיִי שְׁמַעֲלָתוֹ
 3 הִיא לְהִיּוֹתוֹ שְׂבִיעִי לְרֵאשׁוֹן. וְעַל־דִּרְדָּזָה מוֹכֵן
 4 בְּנוֹגֵעַ לְחוֹדֶשׁ תַּשְׂרִי, חוֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי, שֶׁהוּא
 5 שְׂבִיעִי לְנִסָּן, וְהִנְנוּ, שְׁגַם בְּמַעֲלַת חוֹדֶשׁ תַּשְׂרִי,
 6 מְדַגֵּשׁ שְׁחוֹדֶשׁ נִסָּן הוּא הַעֵיקָר, וְלָכֵן תְּהִיָּה
 7 הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה בְּחוֹדֶשׁ נִסָּן דְּיֻקָּא.

8 (ד) וְעַל־פִּי־זָה מוֹכֵן שְׁמָה שְׁפָתוֹב הַצֵּמַח
 9 צְדָק' בְּסִיּוֹם הַמַּאֲמָר אֹדוֹת
 10 מַעֲלַת חוֹדֶשׁ תַּשְׂרִי, אֵינוֹ בְּסִתְרִיהּ לְתוֹכֵן כְּלוּלָת
 11 הַמַּאֲמָר אֹדוֹת מַעֲלַת חוֹדֶשׁ נִסָּן, כִּי מַעֲלַת
 12 חוֹדֶשׁ תַּשְׂרִי הִיא מִפְּנֵי הִיּוֹתוֹ חוֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי,
 13 וְכָל הַשְּׂבִיעִינֵן תְּבִיבִין, וְהָרִי בְּעֵנֵן זֶה גּוֹפֵא
 14 מוֹדְגֵשׁ שְׁחוֹדֶשׁ נִסָּן הוּא הַעֵיקָר, כִּי מַעֲלַת
 15 הַשְּׂבִיעִי הִיא לְהִיּוֹתוֹ שְׂבִיעִי לְרֵאשׁוֹן, פִּנ"ל.
 16 וְהִנְנוּ, שְׁנִיטָן הוּא הָרֵאשׁוֹן וְהָרֵאשׁ, וְכּוֹל כְּלוּל
 17 (בְּהַעֲלָם) גַּם מַעֲלַת הַשְּׂבִיעִי. וְזֶהוּ גַּם מֵה
 18 שְׁנַת־בְּאֵר לְעֵיל (סעיף א) בְּעֵנֵן רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם
 19 לְחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה, שְׁנִיטָן פּוֹעֵל גַּם בְּעֵנִינִים
 20 ד' שָׁנָה", אף שְׁמֻצְד־עֲצָמָם שְׂיָכִים הֵם לְתַשְׂרִי,
 21 כִּי גַם הַעֲנִינִים דְּתַשְׂרִי מִתְחִילִים מִנִּסָּן, לְהִיּוֹתוֹ
 22 הָרֵאשׁוֹן שָׁבוּ כְּלוּלִים כָּל הַעֲנִינִים, וְעַד שְׁגַם
 23 מַעֲלַת הַשְּׂבִיעִי שְׁבַת־שְׂרִי כְּלוּלָה בְּנִסָּן, פִּנ"ל.

24 (ה) וּבִזְהָ יוֹכֵן גַּם מֵה שְׁפָתוֹב בְּמִסְכַּת
 25 רֵאש־הַשָּׁנָה¹⁸, רְבִי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר מִנִּין
 26 שְׁבִיטָן נִבְרָא הַעוֹלָם, שְׁנַאֲמַר²⁹ וְתוֹצֵא הָאֲרֶץ
 27 דְּשֵׂא עֶשֶׂב מְזִרִיעַ זֶרַע וְעֵץ עוֹשֶׂה פְרִי, אֵיזְהוּ
 28 חוֹדֶשׁ שֶׁהָאֲרֶץ מְלֵאָה דְּשֵׂאִים וְאֵילָן מוֹצִיא
 29 פְרוֹת, הָיִי אֹמֵר זֶה נִסָּן, וְאוֹתוֹ הַפְּרָק זְמַן
 30 בְּהֵמָה וְחֵיהּ וְעוֹף שְׁמֻדְוּוֹגִין זֶה אֲצֵל זֶה, שְׁנַאֲמַר לְבָשׁוּ כְרִים הַצֵּאֵן וְגו',
 31 כִּפִּי שְׁמֻפְרֵשׁ רִש"י לְעֵיל מִיְנִיָּה³⁰, מְקַרָּא הוּא בְּסִפְרֵ תְהֵלִים³¹, לְבָשׁוּ כְרִים
 32 הַצֵּאֵן וְעַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָּר יִשְׂרָאוֹ. פְרוּשׁ, לְבָשׁוּ כְרִים הַצֵּאֵן,

(29 בראשית א, יא. 30 ת, א. 31 תהלים סה, יד - שהתחילו לאמרו ב"א ניסן שנה זו (ראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך).